

رازهای خیام

بیژن جلالی

www.ketab.ir

لنگر مینا نور

تهران ۱۳۹۸

فهرست نویسی پیش از انتشار:

- سرشناسه: جلالی، بیژن، ۱۳۲۵ -
عنوان و نام پدیدآور: رازهای خیام / بیژن جلالی.
مشخصات نشر: تهران: نشر مینیاتور، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری: ۱۰۷ ص:؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
پادداشت: کتابنامه: ص. ۹۵: همچنین به صورت زیر نویس.
موضوع: خیام، عمرین ابراهیم، ۴۳۲-۵۱۷ ه.ق. — نقد و تفسیر
موضوع: خیام، عمرین ابراهیم، ۴۳۲-۵۱۷ ه.ق. — سرگذشتنامه
موضوع: شعر فارسی — قرن ۵ ق. — تاریخ و نقد
موضوع: Persian poetry—11th century—History and criticism
موضوع: شعر فارسی — قرن ۵ ق.
موضوع: Persian poetry—11th century
رده بندی کنگره: PIR۶۳۵
رده بندی دیویی: ۸۶۱/۲۲
شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۳۸۹۳۱

ISBN: 978 - 600 - 926577 - 0

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۶۵۷۷-۰

www.ketab.ir

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

تهران، خیابان طالقانی، خیابان فریمان، شماره ۲۸ کدپستی: ۱۴۱۶۸۶۴۱۸۲
تلفن: ۰۹۱۲۱۸۷۴۲۹۰ - ۸۸۹۵۰۵۴۶ - ۶۶۹۵۲۶۳۲ تلفن مرکز پخش: ۶۶۹۷۳۳۵۲

رازهای خیام

بیژن جلالی

حروف نگاری، طراحی و چاپ:

نشر مینیاتور

نوبت چاپ: دوم

سال چاپ: ۱۴۰۱

تیراژ: ۲۰۰ جلد

قیمت: ۵۵۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است

فهرست

۱	پیش‌نوشتار
۳	نام خیام
۵	زایش خیام
۱۰	زندگی و آثار خیام
۱۴	خیام و رصدخانه اصفهان
۱۹	بخشی از پیشگفتار علی‌حضور در کتاب نوروزنامه خیام
۱۹	کتاب نوروزنامه خیام
۲۱	بخشی از آغاز کتاب نوروزنامه خیام
۲۹	خیام از نگاه صادق هدایت
۳۱	درگذشت خیام
۳۳	آرامگاه خیام
۳۸	سخنی از محمدعلی فروغی ذکاءالملک و دکتر قاسم غنی درباره رباعیات انتخابی خیام ...
۴۰	هستی و مستی خیام
۵۱	ترانه‌های خیام
۹۶	منابع
۹۷	جدول ارجاعات
۹۸	درباره نویسنده

پیش‌نوشتار

استاد مجتبی مینویی^۱ که دربارهٔ خیام مطالعات و پژوهش‌های دقیقی دارند، تعداد رساله‌ها و مقالات نوشته شده دربارهٔ خیام را تا سال ۱۳۰۸ خورشیدی (۱۹۲۹ میلادی) در اروپا و امریکای شمالی به ۱۵۰۰ بالغ می‌دانند.

استاد سعید نفیسی^۲ نیز می‌گوید: آنچه تاکنون تحقیق کرده‌ام، خیام ۳۲ بار به زبان انگلیسی - ۱۶ بار به زبان فرانسه - ۱۱ بار به زبان اردو و ۱۲ بار به زبان آلمانی - ۵ بار به زبان ایتالیایی - ۴ بار به زبان ترکی و روسی و ۲ بار به زبان دانمارکی و سوئدی و آلمانی ترجمه شده و ترجمهٔ فیتز جرالده^۳ تا سال ۱۳۰۴ خورشیدی (۱۹۲۵ میلادی) یکصد و سی و نه بار به زبان انگلیسی به چاپ رسیده است به گفتهٔ پیر پاسکال^۴: تقریباً غیرممکن است فهرست کاملی از تمام ترجمه‌هایی که از رباعیات خیام صورت گرفته است (اعم از ترجمه‌های کامل و یا ترجمهٔ قسمتی از رباعیات او) را تنظیم کرد. کافی است بدانید که در فهرست کتابخانهٔ عمومی شهر نیویورک متجاوز از پانصد

۱. مجتبی مینویی: زاده ۱۲۸۱ خورشیدی - درگذشته ۱۳۵۵ خورشیدی؛ ادیب، نویسنده، ایران‌شناس و استاد دانشگاه ایرانی.

۲. سعید نفیسی: زاده ۱۲۷۴ خورشیدی - درگذشته ۱۳۴۵ خورشیدی؛ ادیب، تاریخ‌نگار، شاعر و نویسنده ایرانی.

۳. فیتز جرالده Edward Fitz Gerald: شاعر و مترجم انگلیسی (زاده ۱۸۰۹ میلادی - درگذشته ۱۸۸۳ میلادی) بیشتر معروفیت او به خاطر ترجمهٔ رباعیات خیام به زبان انگلیسی می‌باشد.

۴. پیر پاسکال Perre Pascal: تاریخ‌نگار، زبان‌شناس و روزنامه‌نگار فرانسوی (زاده ۱۸۹۰ میلادی - درگذشته ۱۹۸۰ میلادی).

عنوان گوناگون راجع به خیام دیده می‌شود. (۱) (سال ۱۹۵۸ میلادی یا ۱۳۳۷ خورشیدی). در سال ۱۹۹۹ میلادی (۱۳۷۸ خورشیدی)، سازمان جهانی یونسکو، یادبود خیام را به عنوان فردی که دست‌آوردهایش در آفرینش علمی و هنری بشریت تقویم‌ناپذیر است، گرامی داشت.

در آن گرد هم آیی بیشترین تأکید این بزرگداشت بر مقام علمی خیام در زمینه ریاضی و فیزیک و بحث عمده راجع به آثار علمی وی بود.

امروزه عمر خیام را در ابعاد جهانی فقط با لئوناردو داوینچی^۱ هم‌سنگ می‌دانند. داوینچی هم یک هنرمند، یک مهندس، فیلسوف و کاشف بود و در آثارش به یک زبان رازگونه سخن گفته است. آثار علمی او زمان و مکان را در نور دیده است و نباید باور داشت که این ریاضیدان که در عین حال ستاره‌شناس و فیزیکدان و حکیم و شاعر نیز بوده است، در دایره معادله‌های ریاضی خود محصور بماند، بدون شک حکیم عمر خیام در دوران خود بزرگ‌ترین ریاضیدان جهان و در علم نجوم، فلسفه و فیزیک - طب و موسیقی استاد کاملی بوده است. وی در اردیبهشت سال ۴۲۷ خورشیدی (۱۸ ماه مه ۱۰۴۸) در شهر نیشابور به دنیا آمد و در دی‌ماه سال ۵۱۰ خورشیدی (۴ دسامبر ۱۱۳۱ میلادی یا ۵ محرم ۵۲۶ ه. ق.) در سن ۸۳ سالگی در همان جا از دنیا رفت. (۲)

اکنون که توفیق نگارش دست داده است، برای خود موهبتی بزرگ می‌دانم که با (رازهای خیام) همراه شوم و قلم را در این راه به یاری گیرم. بازنویسی زندگی‌نامه خیام بی‌اندازه دشوار است زیرا اطلاعات درباره وی بسیار ناچیز است.

۱. یونسکو: سازمان جهانی یونسکو یکی از سازمان‌های تخصصی وابسته به سازمان ملل است که در سال ۱۹۴۵ میلادی با هدف کمک به صلح و امنیت در جهان از راه همکاری بین‌المللی در زمینه‌های آموزشی و علمی و فرهنگی تشکیل گردیده و مرکز اصلی آن در فرانسه (شهر پاریس) است.

۲. لئوناردو داوینچی Leonardo da Vinci: دانشمند، نقاش، مجسمه‌ساز، ریاضیدان، مهندس و نویسنده ایتالیایی دوره رنسانس اروپا (زاده ۱۴۵۲ میلادی و درگذشته ۱۵۱۹ میلادی).